

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-74/2019

07.01.2019

ALİ MƏHKƏMƏ

**Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin
Mülki Kollegiyasının**

QƏRARI

“07” yanvar 2019-cu il

iş №2(102)-74/19

Bakı şəhəri

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası Ali Məhkəmənin hakimləri Rüstəmov Əli Məhəmməd oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Əhmədova Mehparə Tofiq qızı və Nurməmmədov Əhməd Güləhməd oğlundan ibarət tərkibdə, X1 katibliyi,) iddiaçı “xxxx” MMC-nin vəkili X5 və nümayəndəsi X4, cavabdeh vəkili X2 iştirakları ilə,

Cavabdeh2 Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 04 aprel 2018-ci tarixli qətnaməsindən verdiyi kassasiya şikayəti üzrə işə baxaraq,

MÜƏYYƏN ETDİ:

Nərimanov rayon Məhkəməsinin 05 yanvar 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakim:K.Əmirxanova; 2(005)-16/2018) iddiaçı “xxxx” MMC cavabdehlər Cavabdeh1 və Alıyev Ayaz Firudin oğluna qarşı lizinq şirkətinə xitam verilməsi və pul tələbinə dair iddiası qismən təmin edilmiş, Cavabdeh1 və Cavabdeh2 müştərək qaydada ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsinə əsasən 22.603,59 ABŞ dolları əsas borc, 3.190,35 ABŞ dolları faiz borcu, 2.000 ABŞ dolları cərimə, cəmi 27.793,94 (iyirmi yeddi min yeddi yüz doxsan üç dollar 94 sent) ABŞ dollarının ödənişin icra ediləcəyi gün Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi məzənnə üzrə manatla “xxxx” MMC-nin xeyrinə tutulması, aparılmış ekspertiza tədqiqatının dəyəri olan 50 (əlli manat) manatın Cavabdeh1 və Cavabdeh2 tutularaq “SAP (XİİS) hesabı- X3, KOD 210005 VÖEN *****”, müxbir hesab AZ 41 NABZ***** SWİFT BİK CTREAZ 22, MəhkəməEkspertizası Mərkəzi VÖEN ***** , Hesab 34CTRE***** hesabına keçirilməsi qəet edilmiş, iddia qalan hissədə təmin edilməmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 04 aprel 2018-ci tarixli qətnaməsi ilə (hakimlər: A.İmanov, (sədrlik edən və məruzəçi), E.Nəbiyev, H.Həmidov; 2(103)-4104/2018) cavabdehlər Cavabdeh1 və A6 birgə verdikləri apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, Nərimanov Rayon Məhkəməsinin 05 yanvar 2018-cı il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

İşin halları

İddiaçı "xxxx" MMC cavabdehlər Cavabdeh1 və Cavabdeh2 qarşı lizinq müqaviləsinə xitam verilməsi və pul tələbinə dair iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət etmişdir.

İddiaçı iddia tələbini onunla əsaslandırmışdır ki, "xxxx" MMC ilə Cavabdeh1 arasında bağlanmış ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsi əsasən Cavabdeh1 36 ay müddətinə 93715 ABŞ dolları məbləğində "*****" markalı, ***** dövət qeydiyyat nişanlı yükləyici ekskavator avtomobili lizinqə verilmişdir. Həmin müqaviləyə əsasən ödəniş cədvəli tərtib edilmiş və 36 ay ərzində hər ay 2662 ABŞ dolları məbləğinin Cavabdeh1 tərəfindən lizinq Şirkətinin hesabına ödənilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Həmin müqaviləyə əsasən lizinq obyektinə müvəqqəti sahiblik və istifadə edilməsinə görə lizinq alan bu müqavilə ilə müəyyən edilmiş lizinq ödənişlərini ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür. Lizinq ödənişlərinin məbləği, ödənilməsi qaydası və müddətləri müqavilənin ayrılmaz tərkib hissəsi olan lizinq ödənişlərinin cədvəlində müəyyən edilmişdir. Lizinq ödənişləri cədvəlində göstərilən ödənişlərin aparılmalı gün ödəniş edilmədikdə, müqavilənin 4.6-cı bəndinə əsasən, gecikdirilən lizinq ödənişi məbləğinə cərimə kimi hər gün üçün 0.1% hesablanaraq lizinq verənə ödənilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Cavabdeh1 sonuncu dəfə daxili lizinq müqaviləsi üzrə 29 iyul 2015-ci tarixdə əsas borcdan 2705,23 ABŞ dolları məbləğində ödəniş etdikdən sonra ödənişləri dayandırmışdır. Lizinq şirkətinin mülkiyyətində olan "*****" markalı, ***** dövət qeydiyyat nişanlı yükləyici ekskavator avtomobili F6 tərəfindən 02 iyun 2015-ci il tarixdə lizinq şirkətinə təhvil vermişdir. Ərizəyə əsasən, Cavabdeh1 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsi üzrə lizinq obyektinə müvəqqəti sahiblik və istifadə etməsinə görə 02 iyun 2015-ci il tarixinə lizinq obyektinin ödənilməmiş qalıq əsas borcu 22.603,59 ABŞ dolları, faiz borcu 3.190,35 ABŞ dolları, cərimə məbləği 17824,79 ABŞ dolları olmaqla cəmi 43.618,73 (qırx üç min altı yüz on səkkiz ABŞ dolları 73 sent) ABŞ dolları borcu vardır. Daxili lizinq müqaviləsinin 24-cü maddəsinə əsasən bildiriş eyni müqavilənin 26-cı maddəsində qeyd olunmuş ünvanə təqdim edilmiş və ya verilmiş olduqda təqdim edilmiş və ya verilmiş hesab olunur. Belə ki, iddiaçı tərəfindən cavabdehin müqavilədə qeyd olunmuş ünvanına bildiriş göndərilmişdir. Bildiriş və bildirişin göndərilməsi barədə qəbz iddia ərizəsinə əlavə olunmuşdur. Bundan əlavə, *****-1 sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli zəminlik müqaviləsi imzalanmışdır. Zəmin Cavabdeh2 həmin müqaviləni imza etməklə lizinq alan tərəfindən lizinq müqavilələri üzrə öhdəliklərin icra edilmədiyini və ya lazımcına icra edilmədiyini təqdirdə Lizinq verən qarşısında birgə məsuliyyət daşımaları nəzərdə tutulmuşdur. Göstərilənləri nəzərə alaraq, cavabdehlər Cavabdeh1 və Cavabdeh2 müştərəklər qaydada "xxxx" MMC-nin xeyrinə 30 noyabr 2010-cu il daxili lizinq müqaviləsi üzrə lizinq obyektinə müvəqqəti sahiblik və istifadə etməsinə görə 02 iyun 2015-ci il tarixinə lizinq obyektinin ödənilməmiş qalıq əsas 22.603,59 ABŞ dolları, faiz borcu 3.190,35 ABŞ dolları, cərimə məbləği 17.824,799 ABŞ dolları, cəmi 43618,73 (qırx üç min altı yüz on səkkiz ABŞ dolları yetmiş üç sent) ABŞ dolları və ödənilmiş 30 manat dövlət rüsumunun tutulmasını və "xxxx" MMC ilə Cavabdeh1 arasında bağlanmış ***** sayılı, 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsinə və X10 ilə bağlanmış *****-1 sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli zəminlik müqaviləsinə xitam verilməsi məhkəmədən xahiş edilmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri

Cavabdeh kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilərək mülki işin yenidən baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərilməsi barədə qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin 376.2, 385, 388-ci maddələrin tələblərinin pozulması ilə çıxarılmış, nəticədə maddi və

prosesual hüquq normalalarının pozulması ilə əsassız və qanunsuz qətnamə qəbul edilmişdir.

Tərəflərin izahatları

Məhkəmə kollegiyasının iclasında iddiaçı "xxxx" MMC-nin vəkili X9 və nümayəndəsi X6 kassasiya şikayətinin təmin edilməməsini, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin dəyişdirilmədən saxlanması barədə qərar qəbul edilməsini xahişədilər.

Məhkəmə kollegiyasının iclasında cavabdeh vəkili X8 kassasiya şikayətinin məzmununa uyğun izahat verərək, şikayətin təmin edilməsinə xahiş etdi.

Məhkəmə kollegiyası iclasının yeri və vaxtı barədə lazımi qaydada məlumatlandırılmalarına baxmayaraq, cavabdehlər bir üzlü səbəb göstərmədən məhkəmə kollegiyasının iclasına gəlməmişlər.

Məhkəmə kollegiyası Azərbaycan Respublikası MPM-nin 415.3-cü maddəsinə əsasən onların iştirakı olmadan işə baxılmasını mümkün hesab edir.

Hüquqi məsələlər

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 416-cı maddəsinə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Qanunun tələbinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır, yalnız maddi və prosesual hüquq normalalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlayır. Kassasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işin faktiki halları yoxlanmasa da, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin maddi və prosesual hüquq normalalarını düzgün tətbiq edib-etməməsini yoxlayarkən, hüquqi məsələlərin düzgün qiymətləndirilməsi üçün işin faktiki hallarının nəzərə alınması və onlara istinad olunması vacibdir. Kassasiya instansiyası məhkəməsinin işin müəyyənləşdirilmiş faktiki hallarına istinad etməsi faktiki halların yoxlanılması və araşdırılması hesab olunmamalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, işin faktiki hallarının prosesual qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilmədən müəyyən olunması ədalətli məhkəmə araşdırılması hüququnun pozulmasına dəlalət etməklə mübahisə ilə əlaqədar qəbul edilmiş hüquqi akta təsir göstərə bilər.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmiş işin hallarından və məhkəmə iclasında tədqiq edilmiş sənədlərdən, o cümlədən 30 noyabr 2010-cu il tarixli "xxxx" MMC ilə Cavabdeh1 arasında bağlanmış ***** sayılı daxili lizinq müqaviləsindən görünür ki, lizinq verən bu müqavilənin 2.1-ci bəndində göstərilən əmlakı satıcıdan əldə etməyi və bu müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş müddətə və şərtlərlə lizinq alanın müvəqqəti istifadəsinə verməyi, lizinq alan isə bu müqavilədə müəyyənləşdirilmiş pul məbləğini ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür.

Həmin Müqavilənin 2.2-ci bəndindən görünür ki, lizinq alanın öhdəliklərinin zəminlik müqaviləsi ilə təmin edilməsi müəyyənləşdirilmişdir.

Həmin Müqavilənin 4.1-ci bəndindən görünür ki, lizinq obyektinin qiyməti ödəniş cədvəli ilə müəyyən olunmuş 36 aylıq lizinq ödənişləri olmaqla, 120.455 ABŞ dolları təşkil edir.

Müqavilənin 14.1-ci bəndindən görünür ki, bu müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş lizinq ödənişinin vaxtında ödənilməməsinə görə lizinq alan hər gecikdirilmiş gün üçün ödənilməyən lizinq ödənişinin məbləğinin 0,1% miqdarında əlavə ödəniş lizinq verənə ödəməlidir.

Həmin müqavilənin 20.1-ci bəndindən görünür ki, lizinq alan lizinq ödənişlərini bu müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətləri üzrə ardıcıl olaraq iki dəfədən artıq

ödəmədikdə lizinq verənin lizinq alandan pul məbləğlərini və lizinq obyektini mübahisəsiz olaraq geri almaq və bununla da lizinq müqaviləsini vaxtından əvvəl ləğv etmək hüququ vardır.

İş materiallarında olan ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsinin 1 sayılı əlavəsi ilə lizinq obyektini "*****" markalı yükləyici ekskavator yükləyici və qiyməti 93.715 ABŞ dolları kimi təsvir edilmişdir.

"xxxx" MMC tərəfindən tərtib edilmiş ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsinin 2 sayılı əlavəsinə - ödəniş cədvəlinə əsasən lizinq obyektinə görə Cavabdeh1 lizinq verənə hər ayın 30-da 2662 ABŞ dolları ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür.

"xxxx" MMC ilə Cavabdeh2 arasında bağlanan *****-1 sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli zəminlik müqaviləsindən görünür ki, zəmin Cavabdeh2 "xxxx" MMC ilə Cavabdeh1 arasında bağlanmış ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan ilə birgə məsuliyyət daşıdığı öhdəsinə götürmüşdür.

"xxxx" MMC-nin maliyyə arayışından müəyyən olunur ki, Cavabdeh1 həmin müqaviləyə əsasən 02.06.2015-ci il tarixə 22.603,59 ABŞ dolları əsas borcu, 3.190,35 ABŞ dolları faiz borcu, 17.824.799 ABŞ dolları cərimə borcu vardır.

TH № 015812 sayılı nəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat şəhadətnaməsindən görünür ki, 2008-ci il buraxılışlı "*****" markalı, ***** dövlət qeydiyyat nişanlı narıncı rəngli ekskavator yükləyici "Standard Lizinq MMC"xxxx"xxxx" MMC tərəfindən cavabdehlərə ünvanlanan 04.05.2016-ci il tarixli bildirişdən görünür ki, cavabdehlərə ***** sayılı 30 noyabr 2010-cu il tarixli daxili lizinq müqaviləsindən irəli gələn borcunun ödənilməsi barədə xəbərdarlıq edilmişdir.

Məhkəmə Ekspertiza Mərkəzinin 13.03.2017-ci il tarixli 21721 sayılı ekspert rəyindən müəyyən olunur ki, "xxxx" MMC tərəfindən tərtib edilmiş ödənişləri əks etdirən cədvəl məlumatları və 30.11.2010-cu il tarixli, *****-1 sayılı daxili lizinq müqaviləsinin qeyd olunan şərtləri nəzərə alınmaqla 02.06.2015-ci il tarixə 22.603,59 ABŞ dolları əsas borcu, 3.190,35 ABŞ dolları faiz borcu, 11.799,07 ABŞ dolları cərimə borcu olmaqla, cəmi 37.593,01 ABŞ dolları təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin:

- 385.1-ci maddəsinə əsasən öhdəliyə əsasən bir şəxs (borclu) başqa şəxsin (kreditorun) xeyrinə müəyyən hərəkəti etməlidir, məsələn, pul ödəməli, əmlak verməli, iş görməli, xidmətlər göstərməli və i.a. və ya müəyyən hərəkətdən çəkinməlidir, kreditorun isə borcludan vəzifəsinin icrasını tələb etmək hüququ vardır.
- 741.1-ci maddəsinə əsasən lizinq müqaviləsinə görə, lizinq verən müəyyən əşyanı müqavilə ilə şərtləşdirilmiş müəyyən haqla, müəyyən müddətə və digər şərtlərlə (lizinq alana əmlakı satın almaq hüququnun verilməsi də daxil olmaqla) lizinq alanın istifadəsinə verməyə borcludur. Lizinq alan müəyyənləşdirilmiş dövriliklə mizd ödəməyə borcludur.
- 741-3.2-ci maddəsinə əsasən daxili lizinq həyata keçirildikdə lizinq verən və lizinq alan Azərbaycan Respublikasının rezidentləridir.
- 423.2-ci maddəsinə əsasən müqavilənin dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi tələbini tərəf məhkəməyə yalnız müqaviləni dəyişdirmək və ya ləğv etmək təklifindən digər tərəfin imtinasını aldıqda və ya təklifdə göstərilmiş müddətdə, müddət göstərilmədikdə isə otuz gün müddətində ondan cavab almadıqda irəli sürə bilər.
- 422.1-ci maddəsinə əsasən tərəflərin müqavilə bağlayarkən əsas götürdükləri şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi, əgər müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa və ya onun mahiyyətindən ayrı qayda irəli gəlmirsə, onun dəyişdirilməsinə və ya ləğv edilməsinə əsas verir. Şəraitin dəyişməsi o halda əhəmiyyətli sayılır ki, əgər tərəflər bu dəyişməni ağılabatan şəkildə əvvəlcədən

görə bilsəydilər, müqaviləni əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən şərtlərlə bağlayar və ya ümumiyyətlə, bağlamazdılar. Tərəflərin müqavilənin əsasında durmuş təsəvvürlərinin yanlış çıxması şəraitin dəyişməsinə bərabər tutulur.

- 422.3-cü maddəsinə əsasən əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş şəraitə görə müqavilə ləğv edilərkən tərəflərdən hər hansı birinin tələbi ilə məhkəmə müqavilənin icrası ilə əlaqədar çəkilmiş xərclərin tərəflər arasında ədalətli bölüşdürülməsi zərurətini əsas götürərək, müqavilənin ləğv edilməsi nəticələrini müəyyənləşdirir.
- 424.2-ci maddəsinə əsasən müqavilə ləğv edilərkən tərəflərin öhdəliklərinə xitam verilir.

- 442-ci maddəsinə əsasən öhdəliyin icra edilməməsi dedikdə onun pozulması və ya lazımınca icra edilməməsi (vaxtında icra edilməməsi, mallarda, işlərdə və xidmətlərdə qüsurlarla və ya öhdəliyin məzmunu ilə müəyyənləşdirilmiş digər şərtləri pozmaqla icra edilməsi) başa düşülür.

İş üzrə toplanmış sübutları tədqiq edib onlara hüquqi qiymət verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsi haqlı olaraq hesab etmişdir ki,***** sayılı 30 noyabr 2010-cu daxili lizinq müqaviləsinə əsasən lizinq alan Cavabdeh1 lizinq ödənişlərini vaxtında icra etməməklə, müqavilə şərtlərini pozmuşdur.

Ona görə də apellyasiya qaydasında işə baxan məhkəmə kollegiyası haqlı olaraq birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsini qanunu və əsaslı hesab edərək onu dəyişdirmədən saxlamışdır.

İşin şərh olunan hallarını müzakirə edərək məhkəmə kollegiyası nəticəyə gəlir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən iş üzrə maddi və prosesual hüquq normaları düzgün tətbiq edilməklə qanuni və əsaslı qətnamə qəbul edildiyinə görə qətnamə dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır. Kassasiya şikayətinin dəlilləri əsasız olduğu üçün qanuni və əsaslı olan apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi üçün əsas ola bilməz. Ona görə də kassasiya şikayəti təmin olunmamalıdır.

Göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəllənin 416-419-cü maddələrini rəhbər tutaraq məhkəmə kollegiyası

Q Ə R A R A L D İ :

Kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının bu iş üzrə 04 aprel 2018-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.

Sədrlik edən:

Əli Rüstəmov

Hakimlər:

Mehparə

Əhmədova

Əhməd Nurməmmədov

Əsli ilə düzdür:

Azərbaycan Respublikası

Ali Məhkəməsinin hakimi

Əli Rüstəmov